

Nová forma vztahů v 90. letech

Institucionalizace vztahů a aktéři

Transatlantické vztahy EVS140
PhDr. David Müller

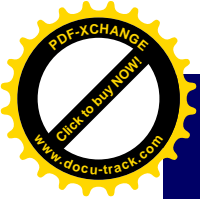
Literatura:

Povinná:

- Steffenson, R. (2005): Managing EU-US Relations. Manchester University Press. Manchester. S. 1-51.

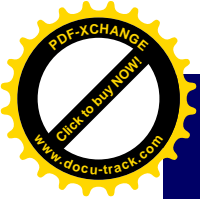
Doporučená:

- Steffenson, R. (2005): Managing EU-US Relations. Manchester University Press. Manchester. S. 52-1001.
- Pollac, M. A., Shaffer, G. C. (2001)(eds.): Transatlantic Governance in the Global Economy. Rowman & Littlefield. Oxford. 3-44.

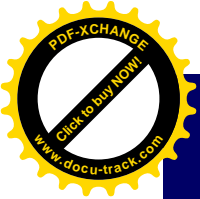
Úvod

- n Přelomové období 80. a 90. let
- n Nástup administrativy G. Bushe st. - zlepšení vztahů
- n Konec vojenské hrozby Sovětského svazu
- n 12/1989 Bakerův návrh Nového Atlanticismu
- n Posun mezinárodní situace – potvrzení NATO jako garanta evropské bezpečnosti, Transatlantická deklarace
- n Základní změna vztahů – od multilaterálních fór a NATO k bilaterálnímu institucionalizovanému partnerství
- n Tři základní dokumenty upravující TA vztahy v 90. letech:
 - a) Transatlantická deklarace
 - b) Nová transatlantická agenda
 - c) Transatlantické ekonomické partnerství (+ politická spolupráce)

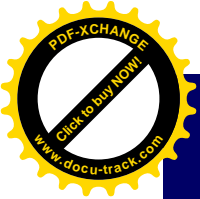
Transatlantická deklarace (TAD)

- n 1990: První zásadní reakce na změnu podmínek studené války
- n Nový nástroj pro politické konzultace vedlo NATO
- n Potvrzení závazku transatlantického partnerství
- n Vymezení základních cílů: podpora míru, bezpečnosti a demokracie ve světě, spolupráce při dosahování vysokého ekonomického růstu, globální výzvy, rozvoj světového obchodu, posílení transatlantických vazeb
- n Vytvoření nové institucionální struktury:
 - a) Nejvyšší úroveň – prezident USA, předseda Komise a Rady
 - b) Ministerská úroveň
 - c) Úroveň úředníků

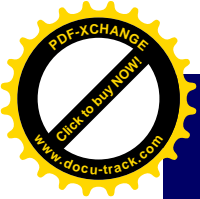

Vztahy v první polovině 90. let

- n SSSR už nebyl největší hrozbou pro bezpečnost Evropy
- n Nutnost nové strategické koncepce v rámci NATO – obavy Spojených států z konkurence samostatné evropské politiky a snahy o oživení WEU – Dobbinsova demarše
- n 1991 Řím – nová koncepce NATO: evropští spojenci by měli přebírat větší díl odpovědnosti
- n 1992 další oživení WEU – podepsání tzv. Petersberské deklarace
- n 1992 prezidentské volby v USA – Clinton vs. Bush
- n Kritika přílišné angažovanosti USA ve světě – evropské obavy z izolacionismu

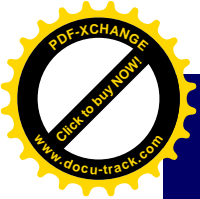

- n Dokončování rozhovorů v rámci Uruguayského kola GATT
- n Podpora vzniku WTO, kompromisní dohoda o zemědělství
- n Jednání o přijetí Smlouvy o Evropské Unii – opatrný postoj Spojených států: především kvůli bezpečnostním otázkám, podpora ekonomické integraci, formálně podpora jako celku
- n Problémy v TA vztazích po studené válce byly evidentní: bezpečnostní (Bosna), obchodní (zemědělství, Airbus)
- n Clintonova administrativa – trend ke zlepšení
- n Clinton vnímal Evropu jako nejdůležitějšího partnera
- n Návrhy na prohloubení další spolupráce
- n Úvahy o vytvoření zóny volného obchodu TAFTA

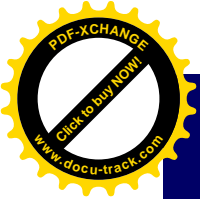

Nová transatlantická agenda (NTA)

- n 1995 Madrid spolu se Společným akčním plánem
- n Christopher + Brown + Eizenstat – Brittan + Bangemann
- n Hlavní nástroj pro hlubší rozvíjení dialogu vytvořeného TAD
- n Cíle:
 - 1) podpořit mír a stabilitu, demokracii a rozvoj na celém světě
 - 2) odpovědět na globální výzvy
 - 3) pomoci rozvoji světového obchodu a vytvořit těsnější obchodní vztahy
 - 4) vytvořit „mosty přes Atlantik“ v oblasti podnikání, vědy, vzdělání a kultury (TLD, TED, TCD)
- n Nejambicióznější v obchodní oblasti – podpora WTO, NTM, vytváření pracovních míst
- n Problém: rozsah spolupráce byl především široký, méně již hluboký

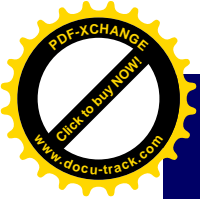

- n Institucionalizace – vytvoření dvou nových nástrojů:
 - a) Seniorská skupina (SLG)
 - b) Zvláštní skupina pro NTA
- n Společný akční plán konkretizoval deklarované cíle, především se zaměřením na ekonomické cíle
- n NTA reprezentuje především obnovený závazek spolupráce
- n Příliš mnoho společných deklamací, ale možnosti jednání zůstávaly omezené
- n Chyběly konkrétní iniciativy
- n Stále přetrvávající hospodářské spory

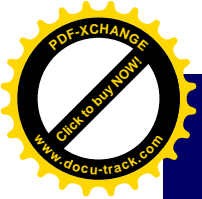

Transatlantické ekonomické partnerství

- n Výsledky NTA vcelku skromné
- n Zájem o spolupráci s Evropou poklesl
- n Koncentrace na sektorové dohody: celní spolupráce, soutěžní právo, vzájemné uznávání
- n Plán Nového transatlantického trhu (NTM) 1998 – zamítnut
- n Variantou návrh Transatlantického ekonomického partnerství
- n Přijato na summitu v Londýně 5/1998
- n Závazek podporovat další liberalizaci obchodu, odbourávání technických bariér – obecně malý politický dopad
- n Transatlantické partnerství v politické spolupráci – otázka sankcí
- n Z ambiciózního plánu nezůstalo v podstatě nic

- n Nižší zájem obou stran, koncentrace na spolupráci v oblasti regulace, liberalizace přes WTO
- n Později doplněné systémem včasného varování – při sporech
- n Počátek 21. století – koncentrace spíše na jiné problémy
- n 2004: Iniciativa EU a USA pro posílení transatlantické ekonomické integrace a růstu

Modely transatlantické vlády

(dle Pollack, Shaffer 2001)

Tři hlavní úrovně uspořádání a praxe vzájemných vztahů:

a) Mezivládní (intergovernmental) – na nejvyšší úrovni, summity, nejdůležitější rozhodnutí, směry a trendy

b) Transvládní (transgovernmental) – praktická náplň politiky, koordinace a harmonizace, spolupráce se svými protějšky

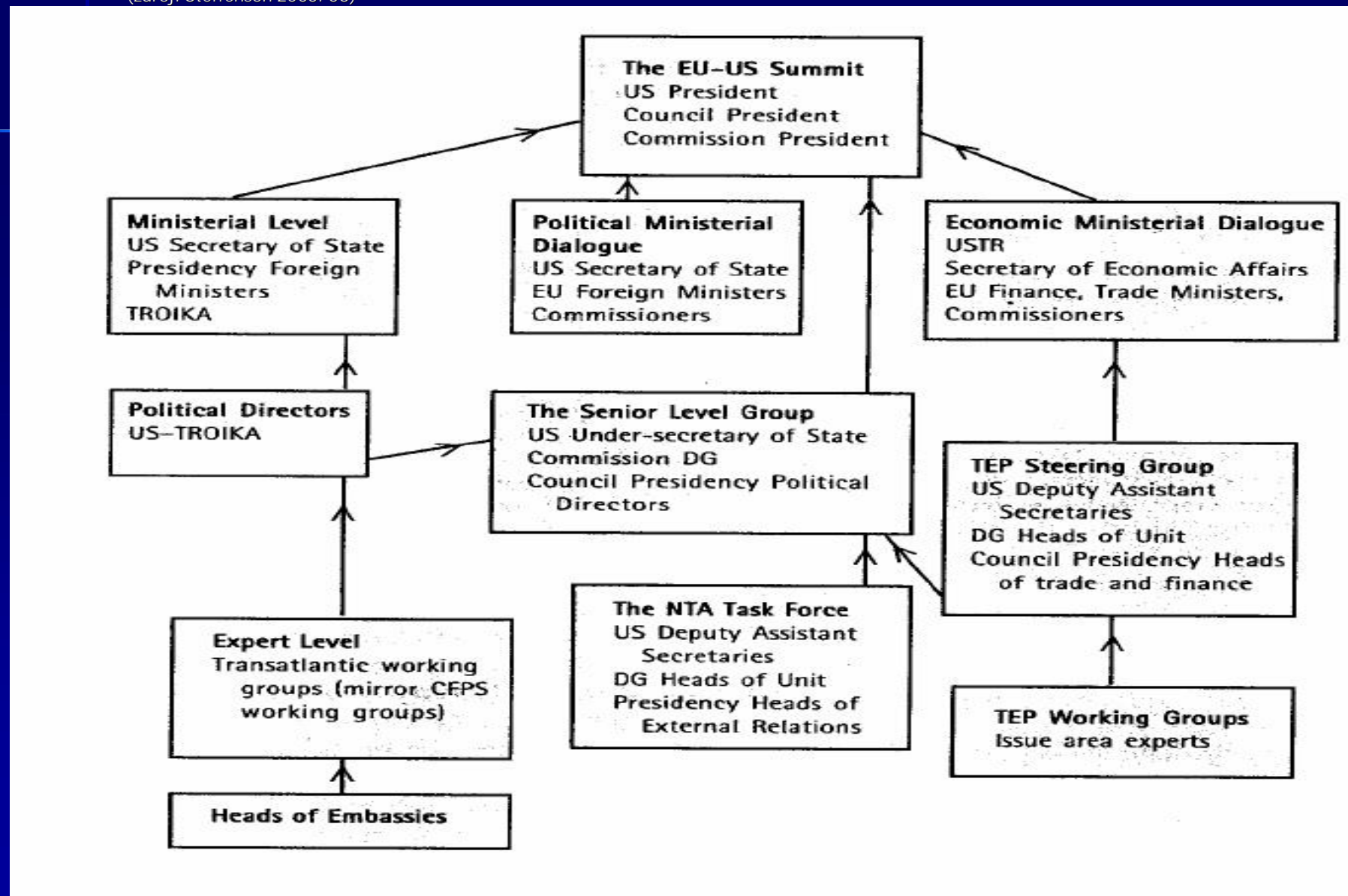
c) Transnárodní (transnational) – flexibilní, nestátní sektor, TBD, TCD, TED, TLB

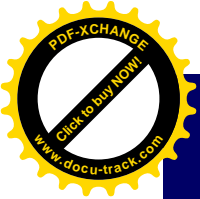
n Summity – nejvyšší úroveň, pravidelná, většinou každoroční setkání

n Hlavní funkce: mezivládní konzultace, iniciativa a určení témat ke spolupráci

Struktura transatlantického dialogu

(zdroj: Steffenson 2005: 56)

Shrnutí

- n Systém vztahů mezi USA a EU nevzniká v klasickém diplomatickém systému – jde o zvláštní formu politického dialogu
- n Transatlantické vztahy byly po institucionální stránce formována třemi dohodami – TAD, NTA, TEP
- n Základ pro institucionalizaci bilaterálních vztahů – mnohem rovnocennější partnerství než v rámci NATO
- n Jde o dohody vymezující základní směry pro koordinaci, spíše než specifické úpravy
- n Řeší především „bezpečná“ a „soft“ témata